

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 93

(2005–2006)

Om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten i finansnæringen i forbindelse med tariffrevisjonen 2006

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 12. juni 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning – partsforhandlinger og mekling mv.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger med dette frem forslag om at arbeidstvisten mellom Finansforbundet og Finansnæringens Arbeidsgiverforening skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Departementet legger samtidig frem forslag om at det blir forbudt å sette i verk eller opprettholde arbeidskamp for å løse tvisten.

Tvisten er oppstått i forbindelse med revisjon av Sentralavtalen ved tariffoppgjøret 2006.

Etter brudd i partsforhandlingene 3. mai 2006 varslet Finansforbundet plassoppsigelse for 6020 medlemmer i forsikringsselskapene fra 1. juni 2006. Riksmeklingsmannen la ned forbud mot arbeidsstans 5. mai 2006 inntil mekling var gjennomført.

Finansforbundet varslet 12. mai en opptrapping for 1573 medlemmer i 76 Terra-banker fra 12. juni 2006. Finansnæringens Arbeidsgiverforening svarte samme dag med å varsle lockout for Finansforbundets øvrige ca. 15 000 medlemmer fra 12. juni 2006.

Handel og Kontor i Norge og Norsk Post- og kommunikasjonsforbund varslet 18. mai sympatistreik for til sammen 1 657 medlemmer i finansnæringen fra 12. juni 2006.

Meklingen ble avsluttet 1. juni 2006 uten resultat, og Finansforbundet tok ut i streik alle de 6020

medlemmer som var omfattet av plassoppsigelsen.

I forkant av den varslede opptrappingen av konflikten fra 12. juni gjennomførte meklingsmannen nye meklingsforsøk 6. og 7. juni, uten at det lyktes å bringe partene til enighet.

Arbeids- og inkluderingsministeren innkalte deretter partene til et møte fredag 9. juni 2006. Statsråden redegjorde kort for sin oppfatning av konsekvensene av konflikten og minnet om at partene har ansvaret for lønnsoppgjøret og de konsekvenser en streik og lockout medfører, og at det påhviler dem et tungt ansvar for å finne en løsning på konflikten. Han oppfordret partene på det sterkeste til å komme frem til en forhandlingsløsning så snart som mulig.

Partene orienterte statsråden lørdag 10. juni om ettermiddagen om at de ikke hadde lyktes og at konflikten ville fortsette med de varslede opptrappinger.

Statsråden innkalte partene på nytt søndag 11. juni og meddelte at regjeringen på bakgrunn av den foreliggende situasjon, hvor en stans i betalingssystemene raskt vil føre til store og alvorlige samfunnsmessige problemer, ville fremme lovforslag om tvungen lønnsnemndbehandling av tvisten.

Han oppfordret partene til ikke å iverksette de varslede opptrappinger og gjenoppta arbeidet så snart som mulig, noe de bekreftet at de ville etterkomme.

2 Omfang og virkninger av konflikten

Konflikten omfattet fra 1. juni 2006 alle Finansforbundets medlemmer ansatt i norske forsikrings-selskaper og har ført til at forsikringsselskapene har fått sterkt redusert kapasitet til å bistå kundene. Ca. 65 % av de ansatte i forsikringsnæringen er organisert i Finansforbundet. Konflikten fikk til å begynne med først og fremst konsekvenser for inngåelse, endring og fornyelse av forsikringsavtaler og utbetaling av pensjonsforsikring. Blant annet ble muligheten til å tegne reiseforsikring sterkt redusert. Dette innebar at de som ikke hadde tegnet reiseforsikring men likevel reiste, ville være uforsikret under reisen. I forbindelse med utbetaling av pensjonsforsikring uttalte Kredittilsynet følgende i brev 6. juni 2006 til Finansdepartementet:

«Et annet problem som reiser seg i forbindelse med streiken vil være at noen selskaper vil få problemer med å utbetale pensjoner, hvilket er en alvorlig følge av streiken. Selskapene har forsøkt å forberede seg på dette, men Storebrand har for eksempel opplyst at selskapet ikke vil klare å utbetale annet enn vanlig alderspensjon. Dette betyr at så lenge streiken varer vil, i alle fall for Storebrands vedkommende, selskapene ikke være i stand til å utbetale uførepensjon eller ytelser i forbindelse med død. Alle utbetalinger som krever en eller annen form for manuell behandling vil stoppe opp. Storebrand opplyser at normalt vil 10-30 % av alle utbetalinger kreve en manuell behandling av en oppgjørsmedarbeider. Slike utbetalinger vil i sin helhet stoppe opp. Det må antas at dette problemet også gjelder for andre selskaper. Dersom den varslede konflikten i banksektoren iverksettes vil selvsagt alle utbetalinger stanse opp.»

Partenes varsel om opptrapping av streiken og iverksettelse av lockout fra 12. juni 2006 ville medføre at alle medlemmer i Finansforbundet innen dette tariffområdet da ville være i konflikt. Konflikten ville med noen få unntak omfatte forretnings- og sparebanker med hovedkontor, datterbank eller filial i Norge. De øvrige banker ville også bli sterkt berørt av konflikten ved at alle fellesfunksjoner innen betalingsformidling og oppgjør ville bli tatt ned av sikkerhetsmessige grunner. Etter Norges Banks syn ville det i denne situasjonen vært nødvendig å benytte den såkalte «stengedoktrinen».

I brev til Finansdepartementet 8. juni 2006 vurderte Norges Bank situasjonen slik:

«En iverksettelse av stengedoktrinen vil sette bankenes felles infrastruktur ut av funksjon. Gjennom denne infrastrukturen kanaliseres daglig om lag 200 milliarder kroner til oppgjør i Norges Bank. Beløpet dekker fordringsforhold både i husholdningssektoren, foretakssektoren og mellom aktører på finansmarkedene.

Generelt er avhengigheten av moderne betalingstjenester økt over de senere år. Mens sedler og mynt utgjorde 16 prosent av publikums tilgang på betalingsmidler (M1) i 1996, var denne andelen halvert ved utgangen av 2005. Antallet kontantløse transaksjoner (giro, kort og sjekk) økte i samme periode med 137 prosent – fra 509 mill transaksjoner i 1996 til 1.206 mill transaksjoner i 2005. Sjekkens andel av disse transaksjonene falt fra 3.4 prosent til 0,007 prosent i perioden.

Under den varslede konflikten vil det ikke være mulig for publikum å gjennomføre betalinger gjennom bankene. Betalingsterminaler, telebank, nettbank og minibank vil ikke være tilgjengelige. Papirbasert giro vil ikke bli behandlet. Sjekk vil kunne brukes, men er nå så lite utbredt at det neppe vil ha stor praktisk betydning. På noen brukersteder kan «rene» kredittkort brukes til betaling, men det er avhengig av at brukerstedene har papirbaserte løsninger på plass. De fleste dagligvarebutikker har ikke løsninger for kredittkort.

Lønn og trygdeytelser vil ikke komme inn på konto. Lånesøknader vil ikke bli behandlet, og innvilgede lån vil ikke kunne utbetales.

Publikum kan fortsatt benytte kontanter for å betale for varer og tjenester. Ettersom minibanker og bankfilialer vil være stengt under en streik, vil publikum måtte trekke på den kontantbeholdningen de har opparbeidet før streiken starter. Bankenes nattsafers vil være stengt under en streik. Det må derfor påregnes en opphopning av kontanter i handelsnæringen.

Heller ikke foretakene vil kunne få gjennomført betalinger eller motta oppgjør for varer og tjenester under konflikten, men situasjonen kan avhjelpest om de inngår avtaler om utsatt betaling.

Noen få banker vil ikke være omfattet av den varslede arbeidskonflikten. Disse bankene vil imidlertid bare ha begrenset mulighet til å tilby betalingstjenester siden fellestjenestene i BBS, som håndterer kortbetalinger, nettbank og girobehandling, ikke vil fungere.»

Norges Bank viste videre til at verdipapiroppgjøret i prinsippet ville kunne gjennomføres som normalt, men transaksjoner som går gjennom Bankenes Betalingssentral (BBS) ville stoppe opp.

Norsk Oppgjørssentral (NOS) ville ifølge Norges Bank kunne videreføre sin virksomhet med visse begrensninger. Oslo Børs ville høyst sannsynlig holde åpent. Fravær av banktjenester ville etter Norges Banks vurdering mest sannsynlig føre til en rask reduksjon i aktiviteten i verdipapirmarkedet.

Norges Bank uttalte videre:

«Mange husholdninger vil kunne forberede seg på at bankene stenger ved å bygge opp en beholdning av kontanter. Vi må imidlertid legge til grunn at ikke alle vil eller kan gjøre det. Blant disse vil det være husholdninger som ikke har økonomi til å bygge opp en kontantbeholdning i forkant og som vil være avhengig av umiddelbar tilgang til lønn eller andre ytelser når disse normalt skulle vært på konto. For disse kan situasjonen bli alvorlig dersom de avskjæres fra muligheten til å kjøpe nødvendighetsvarer som mat, medisiner mv.

Det er Norges Banks vurdering at fravær av banktjenester svært raskt får alvorlige samfunnsmessige konsekvenser.»

I brev til Finansdepartementet 8. juni 2006 uttalte Kredittilsynet om konsekvenser av en opptrapping av konflikten i banknæringen blant annet følgende:

«Kredittilsynet antar at en omfattende arbeidskonflikt, slik den varslede streik og lockout i bank- og finanssektoren vil være, raskt vil kunne lamme mange sentrale samfunnsfunksjoner. En konflikt med varighet ut over noen få dager vil kunne ha vesentlige konsekvenser for finansinstitusjonene og investorene i verdipapirmarkedet. Til tross for at flere av bankene Kredittilsynet har vært i kontakt med har opplyst at de i sine innlånsavtaler har dekket eventualiteten av en arbeidskonflikt slik at det antas at det ikke vil være grunnlag for erklæring av mislighold dersom forventningen om at nøkkelpersonell i bankene skal kunne bemanne systemene i tilstrekkelig grad, legger Kredittilsynet til grunn at respondentene har tatt forbehold om at svarene er avgitt under forutsetning om at arbeidsstansen blir av kortvarig karakter. Skulle den vise seg å trekke ut i tid kan det ikke sees bort fra at det vil få alvorlige og langsiktige konsekvenser for norske finansinstitusjoners internasjonale omdømme, som i sin tur vil kunne forverre deres tilgang på kapital i de internasjonale markedene. En slik eventuell forverring vil medføre økende innlånskostnader og dermed økte finansieringskostnader for norsk næringsliv og forbrukere.

Stans i betalingssystemene vil innebære at det meste av handels- og tjenesteytende

næring vil stoppe opp. Mye av handelen, både mot forbruker og mellom næringsdrivende, er i dag basert på elektronisk overføring. Etter kort tid vil det bli praktiske problemer ved å holde arbeidslivet i gang, ved at for eksempel transportsektoren vil rammes på lik linje med andre næringer. Disse forhold tilsier at bortfall av betalingstjenester raskt vil lamme samfunnet. I motsetning til arbeidskonflikter f. eks. i helse- eller transportsektoren, der det relativt treffsikkert vil kunne iverksettes tiltak for å dempe de mest alvorlige konsekvenser ved at livsviktige funksjoner unntas fra streik og lock-out, ser Kredittilsynet at en stans i betalingssystemene vanskelig kan skille mellom alvorlige og mindre alvorlige funksjoner. Stansen vil derfor allerede etter kort tid kunne få alvorlige samfunnsmessige konsekvenser, herunder med betydning for liv og helse. Selv en konflikt som varer to – tre dager vil få så store samfunnsmessige konsekvenser, at de berørte myndigheter bør vurdere å treffe tiltak for å forhindre dette.»

Mandag 12. juni skulle det i følge Aetat og Rikstrykdeverket utbetales 11,7 millioner kroner i dagpenger under arbeidsløshet og attføringspenger og 86 millioner i trygd. Tirsdag 13. juni skulle det utbetales 144 millioner kroner i dagpenger og 154 millioner i trygd. I tillegg skulle det gjennomføres store trygdeutbetalinger daglig også resten av uke 24. Det ville ikke avhjelpe situasjonen med dispensasjon for selve utbetalingen til den enkelte mottakers konto, da banker, betalingsterminaler, minibanker, nettbanker og telebanker ikke ville være tilgjengelige for trygdemottakerne under arbeidskonflikten. Det kan for ordens skyld for øvrig nevnes at slik dispensasjonssøknad ble avslått.

Manglende trygdeutbetalinger ville allerede fra første dag føre til en spesielt vanskelig situasjon for grupper i samfunnet som ofte vil være avhengig av umiddelbar tilgang på ytelsene. Dette vil selvsagt også gjelde mange andre husholdninger som mottar lønn, feriepenger og andre ytelser fra 12. juni og utover. I tillegg kommer at mange har tatt ut ekstra kontanter på grunn av varselet om opptrapping av konflikten, og dermed har mange minibanker og andre betalingssteder gått tomme. Kontanttilgangen til husholdningene ville derfor kunne bli svært ujevnt fordelt, avhengig av den enkeltes muligheter, bosted, bevegelsesføret osv.

Kredittilsynet har ikke vurdert sikkerhetsaspektet ved at publikum i forkant av en bankstenging tvinges til å øke sin kontantbeholdning. Til-

synet viser imidlertid til at bankforeningene advarer mot faren for kriminelle handlinger ved å ha for store kontantbeløp. En opptrapping av konflikten ville klart ha sikkerhetsmessige konsekvenser, og en opphopning av kontanter i butikkene og også hos forbrukerne, kunne ført til en økt risiko for ran og annen kriminalitet.

3 Konklusjon

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har etter en samlet vurdering av de store samfunnsmessige skadevirkninger en utvidelse av konflikten ville medføre, kommet til at arbeidstvisten mellom Finansforbundet og Finansnæringens Arbeidsgiverforening må løses uten ytterligere arbeidskamp. I vurderingen er det spesielt lagt vekt på at betalingsformidlingen utgjør samfunnskritisk infrastruktur som det er av vesentlig betydning å opprettholde uten avbrudd. I og med at konflikten fra mandag 12. juni ville medføre nedstenging av de aller fleste bankfunksjonene, ville dette umiddelbart medføre alvorlige problemer for den enkelte forbruker, for næringslivet og for mottakere av trygdeytelser fra det offentlige. En opptrapping som varslet ville i løpet av kort tid gripe direkte inn i husholdningenes mulighet til å dekke sine daglige grunnleggende behov, og få slike ringvirkninger for næringsliv og tjenesteyting at den ville bringe landet inn i en situasjon med kaos og uro og hvor mange viktige funksjoner ville bli lammet.

Departementet er derfor av den oppfatning at det ville vært nødvendig å stanse konflikten i løpet av svært kort tid. Det var videre klart at det etter en nedstengning ville ta noe tid å få systemene operative igjen. I tillegg har statsrådets møter med partene de siste dagene klart vist at situasjonen var fastlåst og at det dermed var svært begrenset utsikt til at partene ville komme til en løsning. Departementet fant det på denne bakgrunn ikke forsvarlig å la partene iverksette den varslede opptrappingen.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner

som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten. Inngrep anses bare forenlig med konvensjonene dersom arbeidskampen rammer særlig viktige tjenester eller virksomheter i samfunnet («essential services»), dvs. tjeneste eller virksomhet hvis avbrudd setter liv, helse eller personlig sikkerhet i fare for hele eller deler av befolkningen. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 også en bestemmelse som verner retten til arbeidskamp. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som på tilsvarende måte som for ILO-konvensjonene åpner for at det ved lov kan foretas begrensninger i retten til streik og lockout som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

Etter Arbeids- og inkluderingsdepartementets syn ville konsekvensene av den varslede utvidelsen av arbeidskonflikten mellom partene i finansnæringen ført til avbrudd i tjenester og virksomhet som umiddelbart ville gitt svært alvorlige konsekvenser for samfunnet og befolkningen. Departementet er av den oppfatning at et vedtak om tvungen lønnsnemnd i den omhandlede arbeidskonflikten dermed er innenfor rammen av de konvensjoner Norge har ratifisert. Dersom det skulle påvises motstrid mellom internasjonale konvensjoner og Norges bruk av tvungen lønnsnemnd, mener departementet at det uansett er nødvendig å gripe inn i konflikten.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten i finansnæringen i forbindelse med tariffrevisjonen 2006.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten i finansnæringen i forbindelse med tariffrevisjonen 2006 i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten i finansnæringen i forbindelse med tariffrevisjonen 2006

§1

Tvisten mellom Finansforbundet og Finansnæringens Arbeidsgiverforening i forbindelse med tariffrevisjonen 2006 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Reglene i lov av 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokkade for å løse tvisten.

§ 3

Loven trer i kraft straks.

Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.
